

STATENS VA-NÄMND

BESLUT

2013-10-17
Stockholm

BVa 80

Va 675/12

SÖKANDE	1. E V 2. M V H
MOTPART	Bergs kommun Ombud: advokaten F M
SAKEN	Anläggningsavgift m.m.

VA-NÄMNDENS AVGÖRANDE

Med ogillande av E V och M V Hs talan i övrigt förpliktar Va-nämnden Bergs kommun att till dem utge tolvtusenfemhundra (12 500) kr i ersättning för onyttigbliven avloppsanläggning.

BAKGRUND, YRKANDEN M. M.

E V och M V H (sökandena) är ägare av fastigheten Berg Klövsjö 5:358 vilken är belägen inom verksamhetsområdet för Bergs kommuns allmänna va-anläggning. Fastigheten är bebyggd med en fritidsbostad och har enskild försörjning av vatten och avlopp. Bergs kommun (kommunen) har upprättat förbindelsepunkt för spillvatten och har i december 2012 informerat sökandena om dess läge samt fakturerat anläggningsavgift enligt gällande taxa.

Sökandena har i första hand yrkat att Va-nämnden ska fastställa att de för närvarande inte är avgiftsskyldiga för anläggningsavgift för spillvatten. I andra hand har sökandena yrkat ersättning för onyttigbliven avloppsanläggning med 25 000 kr.

Kommunen har bestritt sökandenas yrkanden.

PARTERNAS UTVECKLING AV TALAN

Sökandena har uppgivit i huvudsak följande: Fritidshuset på fastigheten är uppfört år 2006-2008. Fastigheten används sparsamt, omkring fyra till fem veckor per år, och hyrs inte ut. Den enskilda avloppsanläggningen är fullt fungerande och det finns bygglov för densamma. Med tanke på fritidshusets ålder och sparsamma nyttjande är det i nuläget orimligt att tvingas till en investering i ett kommunalt avlopp. Om den enskilda avloppsanläggningen behöver förnyas kan investeringen i en kommunal anläggning och kostnaden för det göras då. De har blivit upplysta av kommunen att de kan fortsätta använda sin enskilda anläggning. Kommunen känner således ingen oro för att deras anläggning inte skulle hålla måttet utan vill endast få in pengar för sin stora investering.

Den befintliga enskilda avloppsanläggningen består av en trekammarbrunn på ca 2m³ samt infiltration och är av fabrikat Pipelife. Anläggningen tar hand om såväl klosett- som BDT-vatten. Det enskilda avloppet anlades år 2007 och byggaren gavs dessutom permanent bygglov för detta. Anläggningen är avsedd för permanentboende i villa. Eftersom huset används så lite är belastningen på

anläggningen mycket liten. De har köpt huset och inte byggt det själva. Det saknas dokument som styrker kostnaden för avloppsanläggningen och nödvändigt markarbete. Enligt uppgift från säljaren samt entreprenören var kostnaden 25 000 kr. De yrkar ersättning med hela beloppet.

Kommunen har uppgivit i huvudsak följande: Kommunen ifrågasätter inte att fastighetsägarna själva anser att fastigheten saknar behov av den allmänna spillvattenanläggningen, eller uppfattningen att behovet tillgodoses genom den befintliga enskilda avloppsanordningen. Enligt kommunens uppfattning så är emellertid fastighetsägarens uppfattning av behovet inte avgörande för frågan om avgiftsskyldighet till den allmänna va-anläggningen föreligger. Tvärtom så ska behovet bedömas objektivt, främst med hänsyn till fastighetens användningsmöjligheter på längre sikt. Fastigheten ligger inom verksamhetsområdet för kommunens allmänna va-anläggning, den är bebyggd för bostadsändamål och har därmed behov av avlopp, och behovet kan inte tillgodoses bättre på annat sätt än genom den allmänna avloppsanläggningen som nu är utbyggd till att betjäna fastigheten. Kommunen har genom skrivelse den 7 december 2012 upplyst fastighetsägarna om förbindelsepunktens läge. Förutsättningarna för avgiftsskyldighet enligt 24 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, är därmed uppfyllda. Fastigheten ligger i ett bostadsområde med huvudsakligen fritidsboende, där kraven på ett bättre avloppsomhändertagande är stort, och förväntas bli än större med fortsatt exploatering. Det område för vilket den allmänna spillvattenanläggningen i området byggs ut består av sammanlagt ca 145 fastigheter. I ett sådant område måste höga krav ställas på ett samlat omhändertagande av avloppet från fastigheterna. Att området som sådant har behov av ett samlat omhändertagande av spillvattnet medför en mycket stark presumtion för att även de enskilda fastigheterna har motsvarande behov. Kommunen anser inte att fastighetsägarna visat att fastighetens avloppsbehov tillgodoses bättre med den enskilda avloppsanordningen än genom den allmänna va-anläggningen. Va-huvudmannen ifrågasätter inte fastighetsägarnas uppgifter om den enskilda va-anordningens utförande och funktion, eller det begränsade nyttjandet av fastigheten. Även om det inte föreligger några påvisbara sanitära olägenheter från den nu aktuella fastigheten orsakad av den enskilda anordningen, eller att det skulle föreligga några sanitära eller hälso-

mässiga risker från just denna anordning, anser kommunen alltså att hälso-
mässiga och sanitära skäl för såväl fastigheten som området, talar för att även
den nu aktuella fastigheten måste anses avgiftsskyldig till den allmänna an-
läggningen. Huset på fastigheten är relativt nyuppfört och avsett för nyttjande
året runt. Fördelsbedömningen måste också beakta fastighetens användnings-
möjligheter på sikt, möjligheten till ändrade användnings- och ägarförhållan-
den och vad en modern boendestandard kan anses kräva. Inte heller intresset av
en god hushållning med naturresurserna talar för den enskilda avloppsanord-
ningen; även om tömningsintervallen är långa så kräver den tömning med
slamsugningslastbil.

Beträffande yrkandet om ersättning för den onyttigblivna anordningen kan er-
sättning enligt kommunens policy inte utgå då fastighetsägarna inte styrkt
kostnaden för anläggandet. Vid bedömningen av rätten till ersättning enligt 40
§ vattentjänstlagen anser kommunen att framförallt avloppsanordningens art
(icke slutet system) och dess ålder (ca 9 år vid tillkomsten av den allmänna va-
anläggningen), medför att ersättning inte ska utgå. Kommunen hänvisar i detta
avseende till tidigare rättspraxis på detta område, se Va-nämndens beslut 1979-
10-23, BVa 68, i mål nr Va 193/78, fastställt av VÖD i dom 1980-04-14, DT
18, Mål nr T68/79 (Avgöranden i va-mål - del 3, 16:1). Kommunen har ingen
uppfattning om det av sökandena uppgivna beloppet, 25 000 kr, i och för sig
kan motsvara vad det kan ha kostat att anlägga den befintliga avloppsanlägg-
ningen på fastigheten.

VA-NÄMNDENS SKÄL

Av 24 § lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster, vattentjänstlagen, följer
att en fastighetsägare är betalningsskyldig för avgifter för en allmän va-anlägg-
ning, om fastigheten finns inom va-anläggningens verksamhetsområde och
fastigheten med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver
en vattentjänst och behovet inte kan tillgodoses bättre på annat sätt. Vid be-
dömning av behovet ska särskild hänsyn tas till i vilken utsträckning jämförda
alternativ tillgodoser intresset av en god hushållning med naturresurser.

Det är ostridigt att den i målet aktuella fastigheten har behov av spillvattenavlopp i och för sig. Frågan är huruvida behovet kan tillgodoses bättre på annat sätt än genom den allmänna va-anläggningen, med följd att avgiftsskyldighet för nyttigheten spillvatten för närvarande inte skulle föreligga. Enbart det förhållandet att huvudmannen har byggt ut den allmänna va-anläggningen i ett område medför inte automatiskt att fastigheterna där kan påföras anläggningsavgift. Avgiftsskyldigheten är i princip motiverad av den enskilda fastighetens va-behov. Frågan om hur detta behov på bästa sätt kan tillgodoses ska bedömas på objektiva grunder och med beaktande av fastighetens användningsmöjligheter även på sikt. Vid prövningen måste hänsyn tas till bl.a. den omgivande bebyggelsen och områdets karaktär i övrigt.

Utifrån de kartor som ingivits i målet och vad som anförts i övrigt framgår att fastigheten är belägen i ett relativt tätbebyggt område som till största del består av fritidsfastigheter och där en ökad exploatering kan förväntas. Det är omständigheter som talar för att behovet av vattentjänster behöver ordnas i ett större sammanhang genom en allmän va-anläggning. I praxis har detta ansetts innebära en stark presumtion för att andra lösningar inte är bättre i det enskilda fallet. Enskilda avloppsanordningar i tätbebyggda områden anses därvid normalt sett inte uppfylla de krav som ställs på hygienisk standard. Även om det är ostridigt mellan parterna att den befintliga anläggningen i dagsläget inte kan anses utgöra någon sanitär olägenhet måste bedömningen göras på längre sikt, med beaktande av förändringar i fastighetens användningssätt eller ägarförhållanden. Därvid måste även beaktas vilka krav som ställs på modern boendestandard. Sökandena har till stöd för att den befintliga anläggningen på ett bättre sätt tillgodoser behovet av spillvattenavlopp inte angivit annat än att denna är i gott skick och väl fungerande samt att belastningen på den är mycket liten p.g.a. fastighetens sparsamma användning. Vid en samlad bedömning finner Va-nämnden inte att den befintliga anläggningen visats tillgodose fastighetens behov av vattentjänster på ett bättre sätt än en allmän va-anläggning. Sökandena är således avgiftsskyldiga för anläggningsavgift för den allmänna spillvattenledningen. Sökandenas talan i denna del ska därför lämnas utan bifall.

Sökandena har i andra hand yrkat ersättning för den enskilda avlopps-anläggningen på fastigheten, då denna ostridigt blir onyttig vid en anslutning till den allmänna spillvattenledningen. Enligt den policy som kommunen tillämpar i fråga om ersättning för onyttigblivna avloppsanordningar (trekammarbrunnar m.m.) utgår ersättning om den onyttigblivna anläggningen är högst tio år gammal, det finns ett giltigt tillstånd för anläggningen som inte är tidsbegränsat och att alla kostnader är styrkta och att det framgår vad som är utfört (fakturor m.m.). Sökandena har uppgivit att kostnaden för anläggande av trekammarbrunnen inte kunnat redovisas på annat sätt än att det enligt uppgift från säljaren av fastigheten och entreprenören kostade 25 000 kr. Kommunen har bestritt rätt till ersättning enligt policyn, då sökandena inte styrkt kostnaderna för anläggandet och i övrigt hänvisat till anläggningens art och ålder

I 40 § vattentjänstlagen finns regler om ersättning för onyttigbliven avlopps-anläggning. Om en enskild anläggning blir onyttig till följd av att kommunen ordnar eller utvidgar en allmän va-anläggning, ska huvudmannen betala skälig ersättning till den enskilda anläggningens ägare. Ersättningen kan likställas med en kompensation för att fastighetsägaren p.g.a. den allmänna va-anläggningen inte längre har behov av den enskilda anläggningen. Enligt förarbetena till bestämmelsen bör ersättningen bestämmas till ett belopp som med hänsyn till anordningens art, ålder och skick är skäligt. Möjligen kan viss hänsyn tas till den nytta för fastighetsägaren som det innebär att fastigheten blir ansluten till en allmän va-anläggning, se prop. 2005/06:78, s. 67. Bestämmelsen i vattentjänstlagen överensstämmer i allt väsentligt med tidigare lagstiftning varför äldre praxis fortfarande är tillämplig. Enligt förarbetena till den äldre lagstiftningen bör reglerna om ersättning för onyttigbliven avloppsanläggning tillämpas restriktivt, jfr prop. 1970:118, s.145. Någon ändring i detta avseende synes inte varit avsedd i vattentjänstlagen. Motivet för detta är att även om en anläggning tekniskt sett är väl fungerande och kan användas många år framöver ska en huvudman inte vid utbyggnad av en allmän va-anläggning ha att betala ersättning för anläggningar som inte motsvarar modern sanitär standard. I praxis har detta medfört att ersättning för en onyttigbliven avloppsanläggning som inte är sluten sällan eller aldrig utgår. (Va-nämndens beslut BVa 68 år 1979, vilket fastställdes av Vattenöverdomstolen DT 18/1980). När ersättning i vissa

fall medgivits för icke slutna system som två- och trekammarbrunnar har betydelse fästs vid kommunens förhållningssätt när avloppsanläggningen installerades och den uppfattning fastighetsägaren då kunnat få om inställningen till avloppslösningen. När Va-nämnden i beslut BVa 21/1984 medgav ersättning för en tvåkammarbrunn åberopade nämnden att kommunen byggt ut allmän va-anläggning endast kort tid (2 år) efter att brunnen installerats och inte visat att fastighetsägaren underrättats om planerna på va-utbyggnad. Efter att kommunen överklagat beslutet fastställdes detta av Vattenöverdomstolen som dessutom bl.a. anförde: ”Enligt vattenöverdomstolens mening bör det inte vara utslutet att ersättning enligt 16 § va-lagen utgår för en tvåkammarbrunn i de fall brunnen uppfyller de sanitära krav som - med hänsyn till markförhållandena och omgivningen i övrigt - kan ställas. Kommunen som vägrat xx tillstånd till anläggande av slutna tank, har så sent som 1979 eller 1980 givit honom tillstånd att anlägga tvåkammarbrunnen. Härigenom måste kommunen anses ha intagit den ståndpunkten kort tid före utbyggnaden av va-nätet att fastighetens va-fråga vad gäller BDT-vatten lösts på ett tillfredsställande sätt”.(Dom DTVa 38/84)

I enlighet med vad som anförts ovan skulle ersättning för nu aktuell anläggning inte behöva utges utan speciella skäl vid en utbyggnad av allmän avloppsanläggning. Sökandenas avloppsanläggning är en traditionell trekammarbrunn med efterföljande infiltration, anlagd år 2007. Fastighetens avloppsanläggning var således vid anläggandet av den allmänna spillvattenledningen rätteligen endast ca fem år gammal och - då det inte kan förutsättas att den var begagnad vid installation i ett nybygge - således betydligt nyare än kommunen möjligen av misstag uppgivit. Det får efter vad som framkommit om anläggningen antas att denna rent tekniskt bör kunna användas under ytterligare lång tid. Ersättning har i praxis när särskilda skäl förelegat utdömts även för trekammarbrunn som brukats i fem år (BVa 9/91 i mål Va 553/89). Vidare har, enligt av kommunen i målet ingiven informationshandling till fastighetsägarna angående kommunalt VA i Klövsjö-Storhogna, kommunen redan år 2006 beslutat att det behövdes en ny lösning för va-frågan på grund av de stora utvecklingsplanerna för området där tillgången till kommunalt vatten och avlopp skulle höja områdets attraktionskraft. Enligt informationen stod kommunen inför valet att stoppa en vidare

utbyggnad eller finna en ny lösning på avloppsfrågan. Trots dessa förhållanden har kommunen då fastigheten bebyggdes och brunnen anlades uppenbarligen ansett att avloppsanläggningen uppfyllde gällande krav på omhändertagande av avlopp och såvitt framkommit inte villkorat användningen eller begränsat dess brukningstid. Kommunen har inte heller visat eller ens gjort gällande att man upplyst om inlett arbete för en kollektiv avloppslösning i området. Av det åberopade informationsmaterialet framgår vidare att kommunen enligt sin egen antagna policy skulle ha betalat ut ersättning i detta fall om kostnaderna för anläggningen kunnat styrkas. Någon närmare utredning om kostnaden för att anlägga den befintliga avloppsanläggningen har sökandena enligt egen uppgift inte kunnat få fram utan yrkandet grundas på uppgifter från säljaren och Skanska. Att sökandena förvärvat fastigheten efter att denna bebyggts kan enligt Va-nämndens mening i viss mån förklara svårigheterna att frambringa dokumentation specifikt om avloppsanläggningen. Vad sökandena uppgivit om dennas utförande, funktion och ålder synes emellertid i sig inte ifrågasättas av kommunen.

Vid dessa förhållanden finner Va-nämnden, med den skälighetsbedömning som ska göras i dessa sammanhang, att ersättning för den onyttigblivna anläggningen bör utges.

Den av sökandena uppgivna kostnaden för trekammarbrunnen med infiltration vid aktuell tid är enligt Va-nämndens bedömning väl förenlig med kostnadsläget för avloppsanläggningar av detta slag om man bortser från anläggningsarbeten m.m.

Att sökandena inte direkt utan indirekt haft kostnaden för denna påverkar inte rätten till ersättning. Va-nämnden bestämmer ersättningen till skäligt ansedda 12 500 kr.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Se bilaga

På Va-nämndens vägnar

Kurt Ståhl

Va-nämnden: ordförande Kurt Ståhl samt ledamöterna Gunilla Mejegård, Åke Sjögren, Karl-Gunnar Andersson, Per Brogren och Britt Sahleström (enhälligt).